קם:

אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו

חכמים שיעור מי מקוה ארבעים סאה אמר

רב אשי אמר לי רבין בר חיננא שולחן של

מקדש של פרקים הוה דאי מ"ד הדוקי הוה

מיהדק אמתא באמתא היכי מטבליה מאי

קושיא דילמא בים שעשה שלמה הוה מטביל

ליה ¢דתני ר' חייא ים שעשה שלמה מחזיק

מאה וחמשים מקוה מהרה: ולא יפחתו לו

מארבעה: היכי מתקני רבנן מידי דאתי

בה לידי סכנה והתניא "לא יאכל אדם תרי

ולא ישתה תרי ולא יקנח תרי ולא יעשה

צרכיו תרי אמר רב נחמן אמר קרא יוליל

שמורים יליל המשומר ובא מן המזיקין

רבא אמר כום של ברכה מצמרף למובה

ואינו מצמרף לרעה רבינא אמר ארבעה

כסי תקינו רבנן דרך חירות כל חד וחד

יא:], ג) [שלישי כנ״ל], ד) [ויקרא כד], ד) [דף

קי.], ו) ובמדבר ון, ז) ודף

אמהן, ט) ווע"ע תוספות

שבת לב. ד"ה חשתכת שבת כב. ד"ה השתכח ובעירובין מח. ד"ה גופו וחגיגה יא. ד"ה ברום וביומא לא. ד"ה אמה

ובב"ב ק: ד"ה והכוכין], י) [שייך לעיל במשנה לט:],

ל) ותרומות פי"א מ"א],

תורה אור השלם

ו. ליל שמרים הוא ליי ין על פּבּיים אוא לְּיִּגְ לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרְיִם הוא הַלַּיְלָה הַוֶּה לַיִּיְ שִׁמְרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה אמה וכו'

וחצי חומש כי הטפח כו':

ומני מומש בי הספח כו . (3) רשב"ם ד"ה דהיינו אמה וכו' נמלא כלי של

מרובט

גליון הש"ם

תום' ד"ה אמתא וא"ת ונום ריה אמתא ואית אפילו אי אמתא. עיין נספר נרית שלום על

התורה פ' תרומה בפסוח

ועשית שלחן:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א] רשב"ם ד״ה דהיינו וכו׳ ברום אלבע. ל״ל

: אצבעים

מוסף רש"י

מקוה טהרה. ארבעים

מאה (ערובין יד.).

מוסף תוספות

א. שנהרגו ואח"כ נתלו.

תוס' יומא לא.

לדרתם:

שמות יב מב

יומא לא. סד"ה

יח עי סוכה ז:, **ה**) ווע׳

: (טור או״ח סי׳ קען ם בי טור א"ח סימן תפ וש"ע סימן תפא סעי

ב בהגה"ה:

רבינו חננאל

אמה על אמה ברום שלש. שיערו חכמים מי מקוה ארבעים מאה. מיי מקורה אובעים סאור. פיי רביעית של תורה ביצה ומחצה, כי הלוג הוא ששה ביצים. רביעית הוא ביצה ומחצה. ותנן לוג וחצי לוג ורביעית. אלמא רביעית רביע לוג הוא. הין הוא שנים עשר לוג שנאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי, זה קוש יחיה זה לי, זה בגימטריא י״ב הוא. נמצא שיעור ההין י״ב לוג, . והז מ״ח רביעיות שהז י ע״ב ביצים. ושיעור הקב ארבעת לוגין, שהן י"ו אבצור לוגן, פרון רביעיות. כדתנן הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה, וכמה שיעור ההין שנים עשר לוג. [שמאי] אומר תשעת קבין שהן ל"ו לוג. אלמא קבן טחן לי לוגי איכוא. קב ארבעת לוגין הוא. שיעור הסאה ששת קבין שהן שני הינין שהן כ״ד לוג שהן צ"ו רביעיות שהן קמ"ד ביצים. איפה שלשת סאיז שהז י״ח .. קבין שהן (ד׳) [וי״ו] הינין שהן (ר"צ) [ע"ב] לוגין שהז רפ״ח רביעיות שהז . תל״ב ביצים. שיעור חלה זה הוא מ"ג ביצים וחומש ביצה. וכן שיעור חלת מצה בפסח. רביעית של תורה אצבעיים על אצבעים ררות אצרטית וחצי אצרט וחומש אצבע ובגודל. שהן בתבריתא י"א אצבעות חסר חומש אצבע. באצבע רוחב ובאצבע רום. מי מקוה אמה על אמה ברום . שלש. שיערום חכמים ששת קבין, וכל קב ארבע שטוו קב ן, זכי קב או בכ לוגין, וכל לוג ארבע רביעיות. נמצא שיעור המקוה תתק"ס לוג, ג' אלפים תת״מ רביעיות. והאמה ו׳ טפחים וכל טפח ד' אצבעות בגודל. כשתחלוק מ' סאה לשלש אמות, נמצא בכל אמה על אמה ברום [אמה] י"ג סאין ושליש סאה. ונמצא שהוא שתות אמה. סאתים וחמשת לוגין ושליש לוג. נמצא על זה החשבון באמה על אמה ברום אצבע שהוא רובע טפח. י"ג לוג ושליש. ונמצאו באמה על אמה ברום (אצבע) (אמה) י"ג אלף ותתנ״ד) [ותתכ״ד] אצבע. נמצאו (בד') [בג'] אמות אחד וארבעים אלף אצבע ותע"ב אצבעות באצבע [אורך ובאצבע] רוחב ורום אצבע. וכשתחשוב ארבעים סאה שיעור המקוה, בכל סאה צ״ו רביעיות כמו שבארנוהו למעלה, נמצאו ג' אלפים שמונה מאות וארבעים טמונור שיעור המקוה. עוד חשוב כ״ד אורך בי״ב רוחב קב ושני שלישי קב. בו׳ רוחב, קב חסר שתות, ישליש. (כ"ג) [בג'] רוחב, רביע הקב ושני שלישי רביעית שהן עשר ביצים. ברוחב אצבע. שלש ביצים בוווה אבבע, שלש ביצים ושליש ביצה. עד כאן מדת הרוחב, מכאן ואילך מדת האורד. י"ב אצבע

הנשאר בגובה שהוא אחד מכ"ד ישאר שיעור הירושלמי יתר בדבר מועט ולחומרא לא דק ועוד מפרש דבירושלמי איירי בעגולות שיוכל לרבע אובטים על אובעים מתוכם דהוי תילתא טפי כדאמר ריבועא מגן עיגולה פלגה פירוש פלגה של ריבוע הפנימי וכשתסיר שליש

מגובה שהם י"ג חומשין וחלי ישארו ט׳ חומשין שהם אלבעים חסר חומש והתם נקט חסר שתות נחט כפי הירושלמי והירושלמי לא דק לחומרא והא דיסד הפייט (שם) לריבוע כוס ישועות לא שהוא מרובע אלא קאמר שאותו רביעית מוכן לד׳ כוסות של פסח שניתקנו כנגד גאולה וישועה: על אמה. אדם מחזיק עם בגדיו אמה באמה כדאמרי׳

בעירובין מקומו של אדם אמה ובשמעתה דכוכין (ב"ב דף קה.) משמע דכוך מחזיק אמה עם דופני הארון אלמא גוף האדם אין מחזיק אמה ובמקוה לבעינן אמה כדי שיכנס בריוח עם זרועותיו דחין נדבקין לגופוי : ברום שלש אמות. ואע"ג דקומת אדם שלש אמות בלא הראש ולכך מלריך בכוכין ארבע אמות בשביל הרחש ועובי הדפין במקוה סגי בשלש אמות דכשטובל עולין המים

למעלה ומיירי כשהכלי גבוה משלש אמות דאם לא כן כשיכנס יפלו המים למטה ויחסר השיעור ובתרגום (שני פ"ט) דמגילה דחשיב שלש אמות לכל א' קטועי ראש היו אש: אבתא באמתא היבי יתיב. °וא״ת אפילו אי אמתא באמתא יתיב תיקשי ליה היאך יכול להטביל השלחן אמתים ארכו ואמה וחלי קומתו במקוה דהוי אמה על אמה וי"ל שעם הרגלים היתה קומתו אמה וחלי והרגלים לא היו מחוברין עם השלחן וכן פירש רש"י בפרשת תרומה: בים שעשה שלמה. ובירושלמי פריך והלא שאובין הן ואע"ג דכלי שמחזיק מ' סאה בלח שהן כורים ביבש אינו מקבל טומאה דאין מיטלטל מלא וריקן לענין שחיבה כלי הוא כדאמר בי"ח דבר (שבת דף טו:) גבי המניח כלים תחת הלינור כו' ועוד ים שעשה שלמה היה של נחושת ומקבל טומאה אע"ג דאין מיטלטל מלא וריקן דדוקא כלי עץ איתקש לשק ומשני תיפתר בשהיו רגלי השוורים שהיה עומד עליו נקובים כמוליא רמון והיו מחוברין למעיין שתחתיהן והא דנקט כמוליא רמון היינו לבטל השוורים מתורת כלי שלא יקבל טומאה אבל להכשיר המים שבים סגי כשפופרת הנוד כדתנן בפ"ו דתקואות (משנה ה) ומטבילין בשידה תיבה ומגדל שהן נקובין כשפופרת הנוד ומורי הר"ר יחיאל פי" דלריך כאן כמוליא רמון לפי שהשוורים מפסיקין בין הים למעיין והוה ליה כהורק מכלי אל כלי כיון דמרחקי טובא ולריך שיבואו שם מים בשפע והביא ראיה מחוספתא: יארבעה בוסות. ירושלמי תמן תנינן יאון מבשלים יין של תרומה מפני שהוא ממעיטו ר' יהודה מחיר מפני שמשביחו א"ר יוחנן מיחלפא שיטתיה דרבי יהודה פי' דקתני תורמין יין שאינו מבושל על המבושל אבל לא מן המבושל על שאינו מבושל ולכך מחליף ותני אין מבשלין יין של תרומה מפני שממעיטו דברי רבי יהודה וחכמים מתירין מפני שמשביחו ורבי אלעזר פליג עליה התם ולא מחליף והלכה כרבי יוחנן וכרבנן ואם כן יולאין ארבע כוסות

במבושל ומקדשין עליו ומברכין עליו בפה"ג: רבא אמר כום של ברבה אין מצמרף לרעה. אנ״ג דרנא גופיה קאמר לקמן וישמרך לרעה לא מנטרף וד' אין בהם משום זוגות תירץ רשב"ם דהיינו דוקא ממזיקין אבל לכשפים איכא למיחש:

ברום (כ) א] אלבע וחלי אלבע וחומש אלבע מחזיק סאה וחלי חלקהו עשרה לרחבו אתה על אתה יש בו ששה ושלשים חתיכות של טפח על טפח והסאה וחלי יש להם שלשים וששה לוגיו נתצא כלי של טפח על טפח ברום אלבעים וחלי אלבע וחומש אלבע מחזיק לוג דהיינו ארבע רביעיות חלקהו לרוחבו שתי וערב ותמלא בו ארבע פעמים אלבעים על אלבעים כנגד ארבע רביעיות נמלא כלי של אלבעים על אלבעים ברום אלבעים וחלי אלבע וחומש אלבע מחזיק רביעית דהיינו בילה ומחלה. לשון קלר ששמע רבינו מרבי יעקב בר יקר רבו זצ"ל. איפה שלש סאין סאה ששה קבין קב ארבע לוגין לוג ששה בילים דהיינו ארבע רביעיות. פירושא דקבא לא גרסינן כלל עד אמר רב אשי ופירוש הוא מהלכות גדולות של רב יהודאי. אמה על אמה יש בה שלשים וששה טפחים בטפח על טפח שהאמה ו' טפחים וכשתחלקנו לאורכו ברצועות שהן רחבות [טפח] תמלא בו ו' [רצועות] כל אחת ואחת רחבה טפח וארכה ו׳ טפחים ואח״כ חלק כל רצועה לארכה לששה חמצא בה ששה פעמים טפח על טפח וכן לששה רצועות הרי ל״ו טפחים: **שולקן של מקדש**. שולחן של זהב שעשה משה וכחיב ביה (שמות כה) אמחים ארכו ואמה רחבו ואמה וחלי קוממו: של פרקים הוה. שיכולין לפרק רוחבו לשנים וכן רגלי השלחן אינן מחוברין יפה ויכולין לפרקן: דאי ס"ד הדוקי מיהדק. שאין יכולין לפרק רחבו: היכי מצי מטביל ליה. הואיל ורחבו אמה בכלי שהוא אמה על אמה דמקוה היה שם בעורה כדאי בסדר יומא (ד' לא). א"יג באמת המים שבעזרה שבה מטבילין כלי שרת שנטמאו והיתה רחבה אמה ועל שם כך נקראת אמה כדתנן (יומא דף נס:) אלו ואלו מתערבין באמה. ולשון ראשון לשון רבינו יעקב מדאמר רב אשי למלמיה גבי מקוה: השלחן מקבל טומאה כדאמרינן בחומר בקודש (חגיגה כו:) דאמר ר"ל מאי דכתיב" השלחן הטהור מכלל שהוא טמא: **מחזיק מאה** והמשים מקוה טהרה. במס' עירובין [יד:] מפרש מנא לן: מי מסקני. ארבע כוסות שהן זוגות דאמי בהו לידי סכנה דאפילו למ"ד לקמן© דארבעה אין בו משום זוגות אלא בתרי לענין כשפים מיהא חיישינן לקמן [קי:] בשמעתין: תרי. זוגות וה"ה לארבעה: **לרכיו**. משמיש: **רבא אמר כום של** בהמ"ז. שהוא שלישי לרעה אינו מלטרף להשלים זוגות לסכנה אם שותה רביעי אחריו וכי האי גוונא אמרי' לקמן [שם] וישמרך" לרעה אינו מלטרף:

אמה על אמה ברום שלש אמות. מחזיקין ארבעים סאה חלקהו תחלה כולו ברומו שלש אמות יש בהן שמונה עשר טפחים חלקם לי"ו חלקים ותמלא לכל חלק וחלק טפח וחלי אלבע ומחזיק אחד מי"ו במ' סאה כמה הן ב' סאין וחלי סאה טפח וחלי אלבע כמה חומשי אלבעות הן

עשרים ושנים וחלי חומש (h) הטפח כ' חומשים חלי אלבע ב' חומשין וחלי חלוק כ"ב חומשים וחלי לחמשה חלקים תמצא בכל חלק ד' חומשין וחצי חלוק ב׳ סאין וחלי סאה לחמשה חלקים תמצא בכל חלק חצי סאה נמצא דארבע חומשין וחלי חומש מחזיק חלי סאה ועוד ד' חומשין וחלי חומש מחזיק חלי סחה וועוד ד' חומשין וחלי חומש מחזיק חלי סאה] נמלא כל אמה על אמה ברום י"ג חומשין וחלי חומש מחזיק סאה וחלי סאה חשוב סאה וחלי סאה ללוגין תמלא ל"ו לוגין כילד סחה וחלי סחה תשעה קבין ששה קבים לסאה והקב ד' לוגין הרי ל"ו לוגין בכלי אמה על אמה ברום י"ג חומשים וחלי חומש חלוק הכלי באורך ורוחב לטפחים תמצא האמה על אמה ל"ו טפחים בטפח על טפח שהאמה ו' טפחים וכשתחלקנו לאורכו ברלועות שהן רחבות טפח

תמצא בו ו' רצועות כל אחת ואחת רחבה טפח וארכה ששה חלוק כל רלועה לארכה לשש תמלא בשש רלועות ל"ו טפחים בטפח על טפח ומחזיק ל"ו לוגין נמצא כלי שהוא טפח על טפח ברום י"ג חומשים וחלי חומש מחזיק לוג וטפח ארבע אלבעות חלוק ארבע אלבעות על ד' אלבעות שתי וערב לד' נמלא כל רביעית אלבעים על אלבעים נמצא כל אצבעים על אצבעים ברום י"ג חומשים וחצי חומש מחזיק . רביעית הלוג חשוב י"ג חומשים וחלי ותמלא בהן אלבעים וחלי אלבע וחומש אלבע: של פרקים הוה. שיכולין לפרוק רחבו לשנים: דאי סלקא דעסך הדוקי מיהדק. שאין יכולין לפרוק רחבו: היכי מלי

מצוה

מטבלי ליה. הואיל ורחבו אמה בכלי שהוא אמה על אמה: סרי. זוגות: ולה יעשה אדם לרכיו. תשמיש: כום של ברכת המוון. שהוא רביעים: לרעה אין מלטרף. אבל בעלמא מלטרף כגון אם שתה שני כוסות והוא שלישי ולרעה אין מנטרף כגון אם שתה שלש והוא רביעי: רשב"ם

דהיינו אמה על אמה ברום שלש אמות. לריך שיהא הכלי מלא מים שיטבול בו האדם ושיערו חכמים דהיינו ארבעים סאה ומינה ילפינן לרביעית של תורה. כיצד חלקהו מתחלה כולו לרומו רומו של מקוה שלש אמות דהיינו שמונה עשר טפחים וחלקם לששה עשר חלקים ותמלא בכל חלק וחלק טפח וחלי אלבע גובה ברוחב אמה על אמה ומחזיק אחד מששה עשר בארבעים סאה דהיינו שני סאין וחלי סאה טפח וחלי אלבע כמה חומשי אלבעות הן עשרים ושנים וחלי חומש מד׳ אלבעות עשרים חומשין ומחלי אלבע ב׳ חומשין וחלי חלקם להני כ"ב חומשין וחלי לחמשה חלקים ותמלא בכל חלק וחלק ארבעה חומשין וחלי השלך מהן שני חלקים שהן תשעה חומשין ועכב בידך שלשה חלקים שהן שלשה עשר חומשין וחלי של רום הכלי דהיינו רום אלבעים וחלי אלבע וחומש אלבע וכאשר מיעטת רום הכלי שני חלקים מחמשה ונשארו שלשה חלקים כן תמעיט את המשקין שנשארו בידינו מארבעים סאה שני סאין וחלי דהיינו חמשה חלאין השלך השני חלקים ועכב השלשה חלקים שהן סאה וחלי נמלא כלי של אמה מרובע

רבינו חננאל (המשך) אצבעות אורד ברום אצבע ארבערוני אורן בודט אבבע ורוחב אצבע, כשתחלוק אלו י"ב אצבעות לי" שתותיהן. מגיע שתות. אצבע וו שתות, אצבע וחומש אצבע, הוצא מהן אצבע וחומש לשתות האחד נשתיירו י"א אצבעות חסר חומש אצבע לט׳ שתותיהן . שהן ביצה ומחצה שהיא רביעית של תורה. עוד דרך אחרת כשתחלוק מ"א אלף אצבע ותע"ב , אצבעות לג׳ אלפים ותת״מ רביעיות, [יגיע] אחד עשר אצבעות פחות חומש לכל רביעית, נמצאים בכל רביע י"א אצבע חסר חומש אצבע. תאני ר׳ חייא ים שעשה שלמה מחזיק ק"נ מקוה טהרה. כבר פרשנוהו בעירובין . במקומו פי׳ מבואר. לא מתקני רבנן מילתא דאית בה סכנה והתניא לא יאכל תרי ולא ישתה תרי ולא יעשה צרכיו תרי. ופרקינז ליל שמורים המשומר מכל היזק. רבא אמר כוס של ברכה מצטרף לטובה ולא

מלוה

אורך באצבע רוחב וברום לעוקט. ארך באצבע רוחב וברום לרעה, וכשומיר כוס של אצבע, ביצה ושני שלישי ביצה ושני שלישיה עשרה שתותי ביצה (נשאר) [מחזיק] י״ב ברכה נשארו ג׳ כוסות. רבינא אמר כל חדא וחדא מצוה בפני עצמה היא. ואינן מצטרפין זה עם זה.